

ОЦІНКА ПЛІДНИКІВ ЧОРНО-РЯБОЇ ПОРОДИ ЗА ВІДГОДІВЕЛЬНИМИ І М'ЯСНИМИ ЯКОСТЯМИ ПОТОМКІВ*

М. С. ПЕЛЕХАТИЙ

(Київська дослідна станція тваринництва «Терезино»)

Чорно-ряба порода великої рогатої худоби досить поширена на Україні (за чисельністю займає третє місце після червоної степової та симентальської порід). Характеризується вона високою молочною продуктивністю, але потребує поліпшення відгодівельних і м'ясних якостей.

Відгодівельні й м'ясні якості залежать від спадкових факторів та від умов годівлі й утримання тварин. Про спадковість відгодівельних і м'ясних якостей свідчать досить високі коефіцієнти спадковості. В досліді зарубіжних авторів, присвячених генетичному аналізу спадковості відгодівлі дорівнював 0,39—0,97, оплати корму приростом — 0,22—0,48, забійного виходу — 0,25—0,73, якості туші — 0,17—0,84, ніжності м'яса — 0,60—0,71, мармуровості — 0,62, вмісту та розподілу жиру в м'ясі — 0,76—0,89 тощо (Д. Л. Левантін, 1967).

Виходячи із спадкової обумовленості відгодівельних і м'ясних якостей, ми вирішили знайти різницю за цими ознаками в потомстві окремих бугаїв чорно-рябої породи.

Оцінку плідників за м'ясними якостями вивчали багато вітчизняних і зарубіжних дослідників (Р. Снепп, 1956, А. В. Черкаєв, 1961, Є. М. Заброварний, 1963, Б. В. Кипибіда, 1966 та ін.). В їх досліді одержано значну різницю між потомками окремих бугаїв у приростах ваги, оплаті корму приростами, забійному виході та якості м'яса.

У досліді ми вивчали відгодівельні й м'ясні якості потомків трьох плідників, що належали племзаводу «Кожанський» Київської області. Плідник Ділле Готфрид 55886 КГ-56, завезений з Голландії, належить до відомої голландо-фризької лінії Аннаса Адеми 30587. Високу молочну продуктивність виявлено у його батьків (мати — 6925—4,42; МБ—8535—4,42). Плідник Ділле Готфрид оцінений нами на племзаводі за методом порівняння показників його дочок з показниками матерів і ровесниць. Дочки перевищили показники своїх матерів і ровесниць за надоєм на 40,9—110,9 кг і за вмістом жиру в молоці — на 0,117—0,119%. Причому різниця за вмістом жиру вірогідна ($td=2,64-3,25$) з імовірністю $V \geq 0,99$.

Інші два плідники — Глагол 2613 КЧП-62 і Капітал 2637 КЧП-63

* Роботу виконано під керівництвом доктора сільськогосподарських наук Х. І. Класена.

належать до спорідненої групи голландо-фризького плідника Доуве 41204. Плідник Капітал народився від жирномолочної корови Мантії 1630 (4—5390—4,76) і голландо-фризького бугая Класа 182 КГ-40, полішувача молочності й жирномолочності своїх дочок. Плідник Глаголя одержаний на племзаводі від голландо-фризької корови Гени 57134, вирощеної в господарстві з нетелі. Обидва вони не оцінені за показником продуктивності потомства через відсутність лактуючих дочок.

З метою вивчення відгодівельних і м'ясних якостей потомства згаданих плідників у господарстві були створені за принципом аналогів три дослідні групи чистопородних кастратів (по 10 голів у кожній): I група складалась з потомків плідника Ділле Готфрида, II — Капітала і III група з потомків плідника Глаголя. В 16-місячному віці кастратів поставили на інтенсивну жомову відгодівлю.

До цього молодняк вирощували на племзаводі, рівень годівлі був помірний, раціон складався з наявних в господарстві кормів за нормами Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва з метою одержання середньодобових приростів 500—600 г. Кастрували бугайців у 6-місячному віці.

Під час досліду провадили щоденний груповий облік з'єдених кормів та щомісячне індивідуальне зважування тварин протягом двох днів ранком до годівлі. Для визначення затрат корму в кормових одиницях на 1 кг приросту ми користувались таблицями поживності кормів, розробленими співробітниками Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва (1960).

Раціони на відгодівлі були однаковими для всіх груп тварин. У середньому кожному кастрату згодовували (в кг): кислого жому — 33, озимої соломи — 1,9, сіна лучного — 0,3, комбікорму та м'яса — по 1,4 кг. За поживністю в раціоні кислий жом займав 52,6%, грубі корми — 8,7, комбікорм — 21,5 і м'яса — 17,2%.

Результати відгодівлі наведено в табл. 1.

Кращим за відгодівельними якостями виявилось потомство плідника Ділле Готфрида. Середньодобовий приріст його потомства за період відгодівлі перевищив відповідний показник потомства плідника Капітала на 221 г і Глаголя — на 270 г. Різниця в обох випадках виявилася статистично вірогідною ($td=2,27-2,17$) з імовірністю безпомилкового судження $V \geq 0,95$. Різниця в середньодобових приростах між тваринами II і III груп статистично невірогідна.

Вища енергія росту потомства плідника Ділле Готфрида супроводжувалась і вищою оплатою корму. На 1 кг приросту кастрати I групи витрачали відповідно на 18,6 і 22,4% менше кормів за поживністю, ніж II та III групи. За коефіцієнтом використання кормів (Є. Г. Подоба), який характеризує не лише синтетичні можливості, а й рівень затрат на одиницю ваги, кращим виявилось також потомство плідника Ділле Готфрида.

Деяке уявлення про м'ясні якості тварин дає оцінка їх зовнішніх форм. З цією метою перед забоем тварин ми взяли проміри у них і визначили індекси будови тіла, які найкраще характеризують м'ясні якості (табл. 2).

Наведені дані свідчать про те, що потомство плідника Капітала характеризується чіткішими м'ясними формами порівняно до потомства інших бугаїв.

З метою вивчення м'ясних якостей потомства плідників після закінчення відгодівлі на Київському м'ясокомбінаті ми провели контрольний забій 5 кастратів з кожної групи (всі тварини були віднесені до ви-

Таблиця 1

Динаміка живої ваги піддослідних тварин, затрати корму на 1 кг приросту та середньодобовий приріст за період досліду

Показник	Група тварин		
	I	II	III
Кількість кастратів у групі (голів)	10*	10	10
Вік кастратів під час постановки на відгодівлю (в днях)	477	470	478
Те ж, після закінчення відгодівлі (в днях)	543	538	546
Тривалість відгодівлі (в днях)	68	68	68
Середня жива вага кастратів під час постановки на відгодівлю (в кг)	264,7 ± 10,1	257,0 ± 7,7	259,1 ± 4,7
Приріст 1 голови за весь період відгодівлі (в кг)	76,7 ± 5,0	63,5 ± 5,4	60,2 ± 7,3
Середньодобовий приріст (у г)	1155 ± 61	934 ± 79	885 ± 108
Витрачено за період відгодівлі на 1 кастрата (в кг):			
кормових одиниць	414,0	421,2	419,3
перетравного протеїну	35,6	36,1	36,0
Витрачено на 1 кг приросту:			
кормових одиниць (у кг)	5,40	6,63	6,96
перетравного протеїну (в г)	464	568	598
Коефіцієнт використання корму	0,299	0,234	0,225

Примітка. За 17 днів до закінчення відгодівлі залишилось 9 кастратів, бо одного в зв'язку з простудним захворюванням було забито.

Таблиця 2

Індекси будови тіла піддослідних тварин

Індекс	Група тварин		
	I (M ± m)	II (M ± m)	III (M ± m)
Масивності	142,3 ± 1,6	144,6 ± 1,4	141,9 ± 1,9
Компактності	127,1 ± 1,1	130,3 ± 1,5	126,7 ± 1,5
М'ясності	81,5 ± 1,9	82,3 ± 1,4	79,2 ± 1,4
Ейрисомії (за Н. М. Зам'ятиним, 1934)	31,0 ± 0,3	31,1 ± 0,5	29,9 ± 0,6

щої категорії вгодованості). Під час забою тварин визначали вагу туші й вміст внутрішнього жиру, а також провадили обвалювання правих напівтуш з визначенням співвідношення м'язової, жирової, кісткової тканин, зв'язок і сухожилля.

Матеріали, які характеризують забійні якості піддослідних тварин, наведено в табл. 3.

Різниця за забійним виходом між потомством плідників Ділле Готфрида, Капітала і Глагола виявилась незначною (0,01—0,70) і невірною.

Таблиця 3

Результати забою кастратів 18-місячного віку (в середньому на 1 голову)

Показник	Група		
	I ($M \pm m$)	II ($M \pm m$)	III ($M \pm m$)
Вік під час забою (в днях)	548	564	556
Жива вага після закінчення відгодівлі (в кг)	377,0 \pm 6,4	341,0 \pm 17,0	319,6 \pm 12,7
Жива вага перед забоем (у кг)	364,0 \pm 5,6	333,6 \pm 17,8	310,8 \pm 12,1
Витрати живої ваги (в кг)	13,0	7,4	8,8
(у %)	3,5	2,2	2,8
Вага свіжої туші (в кг)	183,9 \pm 3,9	165,7 \pm 9,3	155,5 \pm 7,1
Процент до передзабійної живої ваги	50,51 \pm 0,48	49,65 \pm 0,74	50,01 \pm 1,22
Вага внутрішнього жиру (в кг)	9,6 \pm 0,8	9,3 \pm 0,4	7,6 \pm 0,3
Процент до передзабійної живої ваги	2,64 \pm 0,21	2,79 \pm 0,14	2,43 \pm 0,17
Забійна вага (в кг)	193,5 \pm 4,0	175,0 \pm 9,5	163,1 \pm 7,1
Забійний вихід (у %)	53,15 \pm 0,56	52,45 \pm 0,69	52,46 \pm 0,72
Кількість тварин у групі (голів)	5	5	5

Якість м'яса визначали за морфологічним складом напівтуш. При цьому відокремлювали м'якуш (м'язову, жирову та сполучну тканини), кістки і хрящі з сухожиллям, підшкірний жир.

Результати вивчення морфологічного складу туш наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Показники морфологічного складу напівтуш піддослідних тварин (в середньому на 1 півтушу)

Показник	Група		
	I	II	III
Вага холодної напівтуші (в кг)	91,4	82,7	76,5
в т. ч. м'якуша	68,4	61,4	56,4
хрящів і сухожилля	3,7	3,5	3,5
кісток	18,9	17,0	16,2
втрати	0,4	0,8	0,4
Питома вага в напівтуші (в %):			
м'якуша	74,85	74,24	73,73
хрящів і сухожилля	4,05	4,23	4,57
кісток	20,67	20,56	21,18
втрати	0,43	0,97	0,52
Припадає м'яса на 1 кг кісток (у кг)	3,62	3,61	3,48
Кількість напівтуш (у шт.)	5	5	5

Результати обвалювання напівтуш показали, що вихід їстівної частини туші найменший у потомстві плідника Глагола I, навпаки, питома вага неїстівної частини в його потомстві найбільша і становить 27,75% (на 0,96—1,03% більша від потомства плідників Діллі Готфрида і Капітала). Якщо на 1 кг неїстівної частини туші в потомстві Глагола припадає 2,86 кг їстівної, то в потомстві Діллі Готфрида і Капітала — відповідно 3,03 і 2,99 кг.

Все м'ясо розподілили на чотири сорти за ковбасним сортуванням. Найбільша питома вага кращих сортів м'яса за цим сортуванням була

в тушах, одержаних від кастратів з потомства плідника Капітала. Найбільший вихід жирної яловичини одержали від потомства плідника Ділле Готфрида, а вищого і I сорту — від потомства Капітала і II сорту — від потомства плідника Глагола.

Дослідження показали, що на відгодівельні й м'ясні якості тварин поряд з іншими факторами (утримання, годівля тощо) впливає й спадковість, бо тварини-аналоги, які вирощувалися і відгодовувалися в однакових умовах, але належали до потомства різних плідників, мали відмінності як за відгодівельними, так і за м'ясними якостями.

Кращу оцінку за відгодівельними якостями одержав плідник Ділле Готфрид 55886. Середньодобовий приріст його потомства за період відгодівлі був на 220—270 г більший порівняно до двох інших бугаїв, а затрати кормових одиниць на 1 кг приросту становили 5,40 кг проти 6,63—6,96 кг.

Різниця ж за забійною вагою між потомством окремих плідників невелика і невірогідна.

Найкращим виявилось м'ясо у потомства плідників Ділле Готфрида і Капітала (на 1 кг неїстівної частини туші припадало 2,99—3,03 кг їстівної проти 2,86 кг у потомстві Глагола).
